

vinen, aby zakročil pro nějaké nepřístojnosti. Neprohřešil se však ani proti své přirozené, každému člověku vlastní opatrnosti, neboť nemohl nebezpečí předvídati, naopak mohl o psu, který byl bez náhubku ve společnosti svého majitele, předpokládati, že je neškodným. Nelze mu proto ani z těchto důvodů klásti za vinu, že se nepostaral o to, aby pes buď byl opatřen náhubkem aneb z místnosti vyveden. Jelikož nižší soudy i s hlediska §u 1320 obč. zák. jeho spoluzavinění vyloučily, zjistiťše, že psa nedráždil, nestihá ho nijaké spoluzavinění za úraz a přísluší mu celé a nedělené boletné. V tomto směru odůvodněnému dovolání bylo tudíž vyhověti. Jelikož žalobce se v odvolacím řízení spokojil 5.000 Kč boletného a žalovaný ničeho proti určení výše boletného dle §u 273 c. ř. s. nenamítal, bylo toto celé přisouditi.

Čís. 5416.

Československá lihová komise, nikoliv Československý stát, byla podmětem práv a povinností z právních jednání, která komise sama uzavírala s třetími osobami.

Pokud ručí ze závazků čs. lihové komise dle §u 1409 obč. zák. čs. stát.

Lhůty §§ 1 a 2 zákona ze dne 8. června 1923, čís. 121 sb. z. a n. jsou lhůtami propadnými.

Jměním dle §u 1409 obč. zák. není každá jednotlivá fysická věc o sobě, nýbrž buď veškeré jmění nebo část jeho neb aspoň takový souhrn majtkový, který jest určitou hospodářskou jednotkou, tvoře podklad pro osobní úvěr, kterého dosavadní majitel jmění požíval.

(Rozh. ze dne 3. listopadu 1925, Rv I 974/25.)

Akciová společnost lihovaru a lučební továrny domáhala se na Československém eráru doplacení přejímací ceny za lih, který ve výrobním období 1920/1921 dodala Československé lihové komisi v Praze. První soud první stolice žalobu zamítl, shledav odůvodněncu námitku nedostatku pasivního oprávnění ku sporu. Odvolací soud napadený rozsudek potvrdil.

Nejvyšší soud zrušil rozsudky obou nižších soudu a vrátil věc prvnímu soudu, by ji znovu projednal a rozhodl.

D ů v o d y:

Jde především o otázku, zda vlastníkem přejímaného lihu stal se Čsl. erár, či Čsl. lihová komise. Mimořádné poměry válečné přivodily, že i spotřeba lihu nemohla býti ponechána volnému obchodu a stala se předmětem veřejné péče. Již v době předpřevratové zřízena byla tak zv. lihová ústředna ve Vidni. Po převratu bylo její působnost na území Čsl. státu zastaviti a proto nařízením Národního výboru ze dne 8. listopadu 1918, čís. 29 sb. z. a n. byla pro území Čsl. státu zřízena tak zv. Československá komise lihová se sídlem v Praze a svěřena jí veškerá péče o úhradu spotřeby lihu. Organizace a působnost této komise byla upra-

vena nařízením vlády ze dne 7. května 1920, čís. 355 sb. z. a n. a v §u 6 (2) označena jest jako pomocný státní orgán pro veškerou péči o výrobu, nerušené zásobování a řádné hospodaření lihem, a zároveň v §u 6 (4) výslovně stanoveno, že jest samostatnou právní osobností a že provozuje veškeré do oboru její působnosti spadající obchody na vlastní účet za ručení svých fondů a důchodků plynoucích z jejího hospodaření. Podotýká se, že nařízení čís. 355 z roku 1920 jest vydáno na základě zákona ze dne 15. dubna 1920, čís. 337 sb. z. a n. a požívá tedy moci zákona. Vlastní hospodaření lihem a obchody s tím spojené, k nimž zajisté patří i přejímání lihu, tím kterým lihovarem skutečně vyrobeného, a spojené s tím převzetí závazku, zaplatiti výrobci přejímací cenu, nechtěl tedy prováděti stát sám svými úřady, nýbrž přenesl agendu tuto na samostatný hromadný útvar, tvořící samostatnou právnickou osobnost. V důsledku toho stal se tento hromadný útvar a nikoliv Čsl. stát podmětem práv a povinností vzniklých z právních jednání, která tato komise sama s třetími osobami uzavírala. Dovolatelka ani nesnaží se dokázati, že komise tato v těch kterých právních jednáních s třetími osobami a zejména při jednáních s dovolatelkou sama dávala na jevo, že jedná jen jako zástupkyně eráru, tudíž s účinky §u 1017 obč. zák. Že přebytky, jichž lihová komise docílí, nebo-li jak § 6 cit. nař. praví, výtěžek za odbytý lih má dle §u 21 téhož nařízení připadnouti státní pokladně, a jak ona komise tyto přebytky do státní pokladny odváděla a jak věc prováděla, by i při oné povinnosti odváděti přebytky měla po dobu své působnosti majetkové fondy a důchodky, ručící za její závazky, jest pro uvedenou otázku nerozhodno. Dovolatelka snaží se sice i ze znění §u 21 cit. nař. dovoditi, že erár to byl, který lih přejímal. Ale pro výklad §u 21 (1) cit. nař. v ten rozum, že pod závazky, o nichž se tento zákonný předpis zmiňuje a jež má Čsl. lihová komise splniti, rozuměti dlužno závazky Čsl. eráru jako vlastního přejímatele lihu, není ani v doslovu tohoto předpisu a ani v ostatních předpisech tohoto nařízení opory. Rovněž ze znění zákona ze dne 8. června 1923, čís. 121 sb. z. a n., jednajícího o uplatnění nároku proti hromadným útvarům, při státním hospodaření předměty spotřeby spolupůsobivším, nedá se ničeho ve prospěch dovolatelčin dovoditi. V §u 1 a 3 tohoto zákona jedná se totiž o soukromoprávních nárocích za ústřednami, komisemi, ústavy, po případě za jich odbočkami, a jinými hromadnými útvary, které spolupůsobily při státním hospodaření předměty spotřeby a jsou v likvidaci, a v §u 2 mluví se o uplatňování jich žalobou u příslušného soudu proti ústředně (jejím odbočkám). V témž §u děje se ovšem též zmínka o případném uplatňování těchto nároků proti státu, ale tím není řečeno, že ten, kdo má nárok proti ústředně, smí jej dle své vůle uplatňovati proti státu, jinými slovy není v tomto zákonném předpisu způsobem konstitutivním založen přímý závazek státu k plnění nároků vzešlých proti zmíněným hromadným útvarům. Chce-li kdo žalovati stát z nároků takových, musí v tom kterém konkrétním případě dokázati zvláštní titul právní, z kterého by plynul takový závazek státu. Proč do §u 2 (1) zák. čís. 121/1923 pojata byla slova »ani případně proti státu«, patrně nejlépe z materialii k tomuto zákonu. Dle vládního návrhu tisk čís. 4095 posl. sněmovny, zprávy výboru ústavněprávního téže sněmovny tisk čís. 4142 a

těsnopisecké zprávy o 213. schůzi posl. sněm. ze dne 14. května 1923, dále ze zprávy ústavněprávního výboru senátu tisk čís. 1672 jest patrno, že propadné lhůty §u 1 a 2 tohoto zákona stanoveny byly za tím účelem, by s uplatňováním soukromoprávních nároků proti ústřednám a komisím nebylo zúmyslně čekáno, až zbytek kmenového úřednictva ústředěn a komisí se rozejde a až bude stíženo shledávati obsáhlý materiál roztroušený po rozličných úřadech, a bylo dále výslovně uvedeno, že na vyjasnění rozsahu závazků ústředěn a komisí vůči třetím osobám záleží státu hlavně tam, kde ručí za případné schodky některé ústředny. Nebylo tedy v §u 2 cit. zákona rozhodováno o hmotněprávní povaze oněch závazků. Nezávažno je dále pro věc, že nařízení čís. 355/1920 nečiní rozdílu mezi přejímáním lihu a kupem a že mluví jen o přejímání. Rovněž nelze ničeho pro žalobkyni dovozovati z toho, že o období, kdy hospodaření bylo prováděno čsl. komisí lihovou a poté meziministerským komitétem pro likvidaci Čsl. lihové komise, mluví se ve výnosech ministerstva financí ze dne 7. února 1922 a ze dne 9. listopadu 1923 jako o době »státního hospodaření lihem«. Této dikce používá i zákon čís. 121/1923, a tento zákon právě jedná o nárocích proti ústřednám a komisím, a ani v tomto zákoně ani v oněch výnosech není volba onoho výrazu ničím jiným než prostým pojmenováním onoho obhospodařovacího období na rozdíl od hospodářství pozdějšího nebo normálního. O státním hospodaření mohlo se pak v onom období vším právem mluvit, ježto při něm působnost veřejnoprávní vyvínovaly státní úřady (srov. §§ 4, 15 až 17, 22 až 28 nař. čís. 355/1920) a ježto Čsl. komise lihová sama označena byla jako pomocný státní orgán a její členové a úředníci byli dle §u 12 na roveň postaveni orgánům veřejné správy. Ze všeho, co uvedeno, neplyne tedy správnost závěru dovolatelky, že Čsl. komise lihová pouze spravovala jmění státní a že stát sám byl kupitelem lihu. Dovolatelka poukazuje ještě na to, že dle výnosu ministerstva financí ze dne 7. února 1922, čís. 9717/1314/22 IV/10 bod 3 mělo Družstvo hospodářských lihovarů při likvidaci dosavadního státního hospodaření lihem převzítí lih hospodářskými lihovary nad kontingent vyrobený za stejnou cenu, za kterou »státní správa« lih ten převzala, a že stát ve smlouvě, již byla prodána žalobkyni zásoba lihu, označen jest za vlastníka seznamovaných zásob lihu. Avšak ani z toho, ani z onoho nelze ničeho ve prospěch žalobkyně dovozovati, poněvadž sama v žalobě tvrdí, že dodala sporný lih Čsl. komisi lihové, a ježto žalobkyně, jak již uvedeno, ani nesnaží se dovoditi, že komise v právních jednáních s třetími osobami a zejména se žalobkyní dávala na jevo, že jedná jen jako zástupkyně eráru. Tím vyřešena jest otázka, kdo jest v tomto sporu přímým smluvníkem žalující strany, a že jím není žalovaný erár. Podotknouti konečně dlužno, že dovolatelka neprávem snaží se dovoditi, že přejímání lihu není vůbec soukromoprávní činností komise, ježto se o ní mluví v §u 19 nařízení čís. 355/1920, pojednávajícím o správní agendě Čsl. lihové komise, a nikoliv v §u 20, který jedná o obchodní a obchodně-finanční agendě její. Avšak tím kterým konkrétním jednáním lihové komise, jímž tato přejímá od určitého výrobce určité množství vyrobeného lihu, zakládají se soukromoprávní závazky této komise zrovna tak, jako odevzdáním surového lihu rafineriím ku čištění za mzdu,

třebas o obou těchto druzích právních jednání mluví se v §u 19 cit. nařízení. Stačí poukázat na důvody rozhodnutí čís. 3954 sb. n. s., kdež šlo o spor o mzdu za čišťení lihu.

Žaloba však opřena jest podpůrně též o důvod §u 1409 obč. zák. Jak již shora dovozeno, jest k tomu, by ze závazků čsl. lihové komise mohl býti žalován stát sám, třeba, by v tom kterém případě dokázán byl zvláštní důvod právní. Takovým důvodem může býti převzetí dluhu dle §u 1409 obč. zák. Podstata tohoto právního ústavu záleží v tom, že závazek původního dlužníka zůstává nedotčen a k němu přistupuje závazek převímatele jmění, zaplatiti bezprostředně dluhy k převzatému jmění patřící. Jde tedy o to, zda nárok za jedním z hromadných útvarů, v §u 1 zákona ze dne 8. června 1923, čís. 121 sb. z. a n. uvedených, uplatňován býti může z tohoto důvodu proti státu. Jest předem obíráti se otázkou, zda vyhověno náležitostem tohoto zákona, než bude uvažováno a rozhodnuto ve věci po stránce tohoto právního důvodu. V §u 2 cit. zákona jest stanoveno, že nároky proti zmíněným hromadným útvarům zanikají a nelze jich ani kompensací uplatniti, a to ani proti oněm útvarům ani případně proti státu, nebyly-li způsobem v §u 1 uvedeným a ve lhůtě tam stanovené přihlášeny a nebyly-li poté u příslušného soudu ve lhůtě §u 2 žalobou uplatněny. Tyto obě lhůty (k přihlášce a k žalobě) jsou, jak ze znění i z účelu zákona patrnó, lhůtami propadnými a ne promlčecími, a není proto dle §u 1501 obč. zák. třeba, by nezachování jich bylo žalovanou stranou namítáno, naopak jest průkaz žalující strany o tom, že bylo předpisům §u 1 a 2 vyhověno, podstatnou podmínkou a podkladem žalobního nároku a bez tvrzení a průkazu, že předpisům těmto bylo vyhověno, nelze žalobě vyhověti. Nižší soudové touto otázkou se neobírali, i jest tedy především třeba v tomto směru řízení doplniti, načež bude v případě pro žalobkyni příznivém přikročiti ku zkoumání ostatních podmínek převzetí dluhu dle §u 1409 obč. zák. Dle tohoto zákonného předpisu ten, kdo převezme nějaké jmění nebo podnik, ručí věřitelům zcizovatelovým za dluhy, jež patří k tomuto jmění nebo podniku a jež mu při převzetí byly známy neb aspoň musely býti známy. V tomto směru však není skutkový základ sporu s dostatek objasněn. Lih, o nějž v tomto sporu jde, převzala, jak již uvedeno, v obhospodařovacím období 1920—1921 Čsl. lihová komise v Praze. Působnost této komise byla ukončena dle vyhlášky min. fin. ze dne 30. září 1922, čís. 294 sb. z. a n. dnem 30. září 1922. Dnem tímto vstoupila komise tato do likvidace, což patrnó z toho, že zřízen byl pro ni likvidační orgán, totiž t. zv. meziministerské komité pro likvidaci Československé komise lihové. Z kterých osob se tento likvidační orgán skládal, jest pro tento spor nezávažno. Vzhledem k tomuto ukončení působnosti lihové komise stalo se nutným opatření pro období 1922/1923 a bylo dle nařízení vlády ze dne 19. října 1922, čís. 300 sb. z. a n. a vyhlášky min. fin. ze dne 4. listopadu 1922, čís. 312 téže sbírky obhospodařovací činností pro toto období pověřeno meziministerské komité, obdrževši pro tuto činnost totéž postavení, jaké pro dřívější období měla lihová komise (§ 2 nař. čís. 300/1922). Mělo tedy ono komité v období 1922/1923 dvojitě postavení, jednak likvidovalo Čsl. lihovou komisi, jednak jako samostatná právní osoba hospodařilo v období 1922/1923 lihem. Vládním

nařízením ze dne 1. srpna 1923, čís. 173 sb. z. a n. (§ 6) byla pro dobu od 1. září 1923 pověřena obhospodařovací činností »Společnost pro zpeněžení lihu, společnost s r. o. v Praze« a dle §u 12 téhož nařízení týmž dnem skončena působnost meziministerského komitétu ohledně samostatné jeho činnosti, a nařízeno mu, by vedle likvidace Čsl. komise provedlo i likvidaci svou vlastní. Žalovaná strana tvrdí, že meziministerské komité jako samostatná právní osobnost předalo zásoby zbylého lihu Čsl. eráru, a odvolací soud z pouhého znění onoho vládního nařízení snaží se dovoditi, že předmětem převodu vskutku byly jen zásoby z období 1922/1923. Ale okolnost, že právní předpisy něco nařizují, není ještě také důkazem, že se tak stalo, i bude proto vzíti na přetřes a provésti zjištění o tom, která právní osobnost a jaké zásoby lihu koncem období 1922/1923 odevzdala Čsl. eráru a zda mezi nimi byly i zásoby, které patřily lihové komisi v likvidaci. Při tom bude třeba přihlížeti i k tomu, zda to bylo množství takové, by mohlo býti nazváno jméním po rozumu §u 1409 obč. zák. Jméním dle §u 1409 obč. zák. není každá jednotlivá fysická věc o sobě, nýbrž pod výrazem oním rozuměti jest buď veškeré jmění nebo kvotu jeho nebo aspoň takový souhrn majetkový, který jest určitou hospodářskou jednotkou a který jako takový tvoří podklad pro osobní úvěr, kterého dosavadní majitel jmění požíval (srovnej Krainz-Ehrenzweig »System obč. práva« II/2 str. 261, zprávu komise pro justiční věci str. 300 a věstník min. sprav. 1916 str. 122 a násl.). Jen jde-li o takovýto souhrn majetkový, lze mluvit o tom, že tu jest jmění, k němuž patří určité osobní dluhy zcizovatelovy. I bude po případě věci soudu, by dle §u 182 c. ř. s. přidržel strany, by v tomto směru objasnily skutkový stav. Po případě dle stavu věci bude se třeba obíratí tím, v jakém období jest likvidace Čsl. lihové komise, jejíž existenci jako právnické osoby, pokud jde o její likvidaci a o účely likvidační, uznává ještě vládní vyhláška ze dne 6. října 1923, čís. 184 sb. z. a n. a vyhláška ze dne 9. listopadu 1923, čís. 110, 567/9357/23/IV A/10, uveřejněná v Úředním listě čís. 294, a zda se prováděla odděleně od likvidace meziministerského komitétu jako právnické osobnosti v období 1922/1923 hospodařivší, a jaký jest vztah obou těchto útvarů v likvidaci k smlouvě a zda pro otázku pasivní legitimace má význam i § 22 této smlouvy jednající o předání místnosti. Okolnostmi těmi třeba se vzhledem k předpisu §u 1409 odstavec první věta druhá obč. zák. obíratí po případě i z toho důvodu, že dovolatelka vytýká, že, kdyby stát převzal zásoby lihu (dle dovolání jediný majetek komise) a neručil za závazky, byl by obohacen. Vyjde-li po doplnění řízení ve směrech shora naznačených na jevo, že žalobu nelze opřítí ani o právní důvod uvedený v §u 1409 obč. zák., bude žalobu zamítnouti. Jinak bude třeba obíratí se dalšími útočnými prostředky žalobcovými a obranami žalovaného, jimiž se dosud obě nižší stolice neobíraly.

Čís. 5417.

Úprava majetkových poměrů manželů tím způsobem, že při rozchodu manželů převzal manžel za úplaty polovinu usedlosti manželčiny a manželka vzdala se výživného po dobu, po kterou by s manželem nežila ve